

INSTITUT OF LITHUANIAN HISTORY

THE YEAR-BOOK
OF LITHUANIAN
HISTORY

1993

VILNIUS 1994

INSTITUT FÜR LITAUISCHE GESCHICHTE

JAHRBUCH
FÜR LITAUISCHE
GESCHICHTE

1993

VILNIUS 1994

STATE OF CALIFORNIA - DEPARTMENT OF REVENUE

ALVIN K. ...
MAY 1968 ...
YR 1968

STATE OF CALIFORNIA - DEPARTMENT OF REVENUE

ALVIN K. ...
MAY 1968 ...
YR 1968

STATE OF CALIFORNIA - DEPARTMENT OF REVENUE

LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

1993 M. 12 M. 15 D.
VILNIUS

LIETUVOS
ISTORIJOS
METRAŠTIS
1993 METAI

VILNIUS, MOKSLO IR ENCIKLOPEDIJŲ LEIDYKLA, 1994

UDK 947.45

Li 237

Redakcinė kolegija:

Vytautas MERKYS (vyr. redaktorius), Antanas TYLA (vyr. redaktoriaus pavad.), Al-
fonsas EIDINTAS, Vytautas KAZAKEVICIUS, Vacys MILIUS, Gediminas RŪDIS,
Rita STRAZDŪNAITĖ (sekretorė)

Redakcijos adresas:

2600 Vilnius, T. Kosciuškos 30

Išleista pagal Lietuvos istorijos instituto užsakymą

ISBN 5-420-01308-8

© Lietuvos istorijos institutas, 1994

PUBLIKACIJOS

DARIUS ANTANAVICIUS

DU NESKELBTI 1396 M. VYTAUTO RAŠTAI

1396 m. gegužės 15-ąją Merkinėje Vytauto duoti raštai, kuriais jis patvirtina amžiną taiką bei sąjungą su Tartu vyskupu Dytrichu ir Tartu miestu, istorikams nėra nežinomi, nes juos savo akimis matė ne vienas Lietuvos Metriką tyręs ar tiriąs mokslininkas, tačiau nė vienas iki šiol nepaskelbė tų dokumentų. Tai ir yra šios publikacijos pagrindinis tikslas.

Pirmiausia trumpai apie istorines tų dokumentų atsiradimo priežastis. Abu raštai yra maži kelių gana audringų metų vėrinio nareliai. Kadangi atskleisti visą įvykių grandinę — pernelyg ilga byla ir kadangi tai išsamiai padarė A. Prochaska straipsnyje „Spór o mitrę i pastorał w Rydze 1395—1397“¹, kuris yra visiems norintiems detaliau su tais įvykiais susipažinti nesunkiai prieinamas, bei R. Varakauskas knygoje „Lietuvos ir Livonijos santykiai XIII—XVI a.“², todėl čia pateiksime tik svarbiausius bei mūsų pagrindiniam tikslui reikalingiausius faktus, kuriuos ėmėme iš minėtų darbų.

Šių dokumentų ištakų reikia ieškoti to meto politinėje situacijoje. Vytautas, 1392 m. Astravos sutartimi tapęs faktišku Lietuvos valdovu, norėdamas sustabdyti abiejų ordinų tęsiamus Lietuvos puldinėjimus, siekė taikos ir nutarė priversti juos taikytis kišdamasis į Livonijos Ordino ir Rygos arkivyskupo tarpusavio vaidus. 1396-ųjų pavasarį, remdamas opoziciškai Ordino atžvilgiu nusiteikusių dvasininkų lyderį, Tartu vyskupą Dytrichą, jis sudarė su juo amžinosios taikos sutartį. Dytrichas ją patvirtino kovo 26-osios³, o Vytautas — gegužės 15-osios aktais (žemiau jie spausdinami). Abi pusės pasižadėjo garantuoti laisvą prekybą bei pirklių keliones per savo žemes, taip pat įsipareigojo nesudaryti kokių nors sutarčių su kitais valdovais, kurios galėtų pakenkti kitos pusės interesams. Ši sąjunga ir kitos nepalankios aplinkybės privertė Livonijos Ordiną liepos pabaigoje sudaryti su Vytautu dviejų mėnesių paliaubas (iki

---

¹ Prochaska A. Spór o mitrę i pastorał w Rydze 1395—1397 // *Kwartalnik Historyczny*. Lwów, 1895. T. 9. S. 621—647.

² Varakauskas R. *Lietuvos ir Livonijos santykiai XIII—XVI a.* Vilnius, 1982. P. 80—84.

³ Bunge F. G. *Liv.—Esth und Curländisches Urkundenbuch*. Reval, 1859. T. 4. S. 119 (Nr. 1415).

rugsėjo 29-osios). Taigi buvo žengtas pirmasis žingsnis Salyno amžinosios taikos sutarties (1398 m.) link.

Skelbiamų dokumentų originalai yra nežinomi ir vargu ar išlikę. Jų kopijos išliko Lietuvos Metrikos (toliau LM) 64-ojoje įrašymų knygoje (L. 99—100 ir 101—102). Jas savo akimis matė L. Gołębiowski, pateikęs nedidelę antrosios ištrauką knygoje „Panowanie Władysława Jagiełły“⁴, bet jau A. Prochaska kapitaliniame Vytauto laiškų kodekse šių dokumentų net nenurodo⁵. Tiesa, minėtame straipsnyje jis apie juos kalba ir cituoja ištraukas, tačiau tai daro remdamasis S. Ptašyckio autoritetu ir jo pateiktais išrašais, pats savo akimis nematęs tų dokumentų⁶. Vėliau jie minimi „Vilniaus katedros ir diecezijos aktų kodekse“⁷, bet jo parengėjai ne tik neregėjo LM esančių kopijų, bet jau naudojosi tiksliai A. Prochaskos pateiktais išrašais. Vis dėlto ta aplinkybė, kad nėra žinomas visas kopijų tekstas, nesutrukdė kitiems tyrinėtojams įtraukti šių dokumentų mokslinėn apyvartan⁸.

Pirmiausia reikia paaiškinti, koku būdu bent vienas iš minėtųjų dokumentų galėjo patekti į LM 64-ąją įrašymų knygą. Toje knygoje (ji yra perrašyta), turinčioje 294 lapus, yra įvairios 1579 m. Stepono Batoro suteiktos privilegijos, dovanojimai bei patvirtinimai, kurie nėra susiję su Livonijos reikalais. Tarp tokių raštų netikėtai ir pakliuvo 1539 m. (apie datą toliau) Tartu burmistro bei miesto tarybos narių laiškas Vilniaus vyskupui Jonui (žr. skelbiamą antrąjį dokumentą), iš kurio aiškėja, kad minėto vyskupo jie prašė leisti pirkliais laisvai keliauti per Lietuvos žemes iki Tartu miesto ir patvirtinti kadais kunigaikščio Vytauto bei Vilniaus vyskupo Andriaus su Tartu vyskupu Dytrichu ir Tartu miestu sudarytą amžinosios taikos sutartį, kurios kopiją pridėjo prie išsiųsto laiško.

Šis raštas kelia neaiškumų ir abejonių. Pirmiausia 40 m. senumo laiško atsiradimas tarp visai kito laikotarpio LM raštų yra labai neįprastas, nors kartais ir pasitaikantis dalykas. Šį faktą galbūt lėmė to laiko politinė situacija. Mat kaip tik tais 1579 metais karalius Steponas Batoras surengė karo žygį ir atsiėmė iš Rusijos kariuomenės Polocką. Žygis buvo glaudžiai susijęs su Livonijos išvadavimu, nes didelę dalį jos teritorijos, priklausiusios Respublikai, buvo užgrobę Rusijos caras Ivanas Rūstusis. Įmanu spėti, kad, ruošdamasis šiam žygiui, Steponas Batoras žiūrėjo ir teisinių reikalų, susijusių su Livonija, todėl galėjo duoti įsakymą sutvarkyti esamą diplomatinę medžiagą. Toks būtų hipotetinis šio rašto atsiradimo LM 64-ojoje įrašymų knygoje pagrindimas.

⁴ Gołębiowski L. Panowanie Władysława Jagiełły. Warszawa, 1846. T. 1. S. 492. Nurašyta gana tiksliai, su visomis pasitaikančiomis klaidomis ir neatsklaidžiant santrumpų.

⁵ Zr.: Prochaska A. Codex epistolaris Vitoldi 1376—1430. Kraków, 1882. S. 41.

⁶ Prochaska A. Spór o mitrę i pastorał w Rydze 1395—1397 // Kwartalnik Historyczny. Lwów, 1895. T. 9. S. 634.

⁷ Fijałek J., Semkowicz W. Codex diplomaticus ecclesiae cathedralis necnon dioeceseos Vilmensis 1387—1468. Kraków, 1932. T. 1. S. 42.

⁸ Zr.: Purc J. Itinerarium Witolda wielkiego księcia Litwy (17 lutego 1370 roku — 27 października 1430 roku) // Zeszyty naukowe UAM // Historia / Studia z dziejów Wielkiego Księstwa Litewskiego XIV—XVIII wieku. Poznań, 1971. T. 11. S. 83.

Antras keblumas kyla iš paties laiško turinio. Kaip jau minėta, Tartu burmistras su miesto tarybos nariais prašė Vilniaus vyskupo Jono leisti pirkliams netrukdomiems vykti per Lietuvos žemes iki Tartu miesto ir patvirtinti kadais kunigaikščio Vytauto ir Vilniaus vyskupo Andriaus su Tartu vyskupu Dytrichu bei Tartu miestu sudarytą amžinosios taikos sutartį. Štai pats šis prašymas ir yra neįprastas bei sunkiai paaiškinamas dalykas. Mat tokį leidimą bei sutarties patvirtinimą galėjo duoti tik Lietuvos didysis kunigaikštis. Tartu pareigūnams, tvarkiusiems diplomatinis ryšius su Lietuva bei Lenkija, turėjo būti gerai žinoma čia galiojanti tvarka. Štai kodėl šis dalykas stebina. Vis dėlto ir šiuo atveju įmanu ieškoti mįslės įminimo. Reikia turėti prieš akis tą faktą, kad, sudarant Vytauto ir Tartu vyskupo Dytricho sutartį, kaip dalyvis paminėtas Vilniaus vyskupas Andrius. Galimas daiktas, kad Tartu burmistras su miesto tarybos nariais pasiuntė tokį patį laišką ir pačiam valdovui, ir Vilniaus vyskupui Jonui, kaip dviems svarbiausiems ankstesnės sutarties sudarytojų įpėdiniams. Juk ir pačioje Vytauto sutartyje yra žodžiai, kad aukščiau išdėstytus straipsnius jis ir Vilniaus vyskupas Andrius patvirtina „pro nobis posteritateque nostra et successoribus“. Po 40 metų, tvarkant dokumentus, rastas tik raštas, adresuotas Vilniaus vyskupui, todėl jis ir tebuvo įrašytas.

Pagaliau didelių abejonių kelia pati laiško data. Rankraštyje aiškių aiškiausiai parašyta, kad raštas duotas 1539 metais, bet Vilniaus vyskupas Jonas, kuriam jis adresuojamas, tuo metu jau buvo miręs (1538), o Vilniaus vyskupu nebebuvo nuo 1536-ųjų pavasario pabaigos, nes tais metais buvo paskirtas Poznanės vyriausiuoju ganytoju. Deja, nepatogi laiško datavimo formulė „feria quinta post festum Sancti Ioannis Baptistae“ neleidžia mums palyginti, ar savaitės diena atitinka mėnesio dieną, ir tokiu būdu atkurti teisingą datą. Vis dėlto turėdami galvoje tą aplinkybę, kad laiškas adresuojamas Jonui, o ne kunigaikščiui Povilui Alšėniškiui, kuris nuo 1536 metų buvo Vilniaus vyskupu, ir kad Tartu miesto pareigūnai buvo neblogai susipažinę su situacija Lietuvoje, galime spėti, jog vėliausias laiško išsiuntimo laikas yra 1536-ieji. Kad ir kaip būtų, Tartu burmistro bei miesto tarybos narių raštas buvo įrašytas į LM knygą, o kartu su juo — ir prie jo pridėta Vytauto sudarytosios amžinosios taikos sutarties kopija.

Antrosios Vytauto sutarties kopijos (skelbiamos pirmąja) ištakos kol kas neaiškios. Akivaizdu, kad tas dokumentas atkeliavo ne iš Tartu, nes Tartu burmistro ir miesto tarybos narių rašte kalbama tik apie vieną sutarties kopiją: „./.../ mittimus hisce litteris nostris inclusam veram et fide dignissimam copiam epistulae /.../“. Antra vertus, ir pats dokumentas LM įrašytas prieš kitus du. Pagaliau ir daugelis tekstologinių dalykų verčia antrajam (čia skelbiamam trečiuoju) Vytauto dokumentui teikti pirmenybę prieš šį. Mat esmingai skiriasi atitinkamos tų kopijų formulotės, pavyzdžiui: „Nos, Alexander alio nomine Witholdus, Dei gratia dux Lithuaniae, castellanus Trocensis ac Luceoriensis“ ir „Nos, Alexander Witoldus, Dei gratia magnus dux Lithuaniae et dominus Trocensis ac Luceoriensis“; „Datum, scriptum in Merez, feria secunda proxima ante festum Penthecostes“ ir „Actum et datum in Merez, die Lunae ante fes-

tum Penthecostes“ ir kt. Svarbu dar ir tai, kad daugelį pirmojo dokumento lakūnų galime atkurti remdamiesi antruoju dokumentu, o ne atvirškščiai. Ypač ryškus pavyzdys yra pirmajame dokumente minimų Vytauto bajorų vardai, kurių be antrojo dokumento tiesiog negalėtume suprasti. Taigi iš kur atsirado pirmoji kopija, kol kas nėra aišku.

Galima tokia gana paradoksalė išvada: kiek pirmoji Vytauto sutarties kopija ir Tartu burmistro bei miesto tarybos narių raštas diplomatiinių klišių ar faktų požiūriu kelia keblumų ir neaiškumų, tiek antrajai kopijai, kuri iš pirmo žvilgsnio taip pat turėtų juos kartoti, tai nebūdinga. Nors visi trys dokumentai yra perrašyti kaligrafiškai, tačiau ta aplinkybė, kad mus pasiekė tik kopijų kopijos, vis dėlto pridaro didelių tekstologinių sunkumų: pasitaiko lakūnų, sumaišytų žodžių bei jų gramatinių formų. Detalesnį dokumentų vertinimą paliekame daugiau apie tą epochą nusimanantiems žmonėms.

Merkinė. 1396.V.15.

Lietuvos kunigaikštis Vytautas sudaro amžinosios taikos sutartį su Tartu vyskupu Dytrichu, kapitula bei Tartu miestu, įsipareigodamas veikti abiejų pusių labui, leisdamas visiems bajorams, miestiečiams bei pirkliams netrukdomai keliauti per savo žemes ir pasižadėdamas nesusaistyti savęs kokia nors sutartimi su kitais valdovais, kuri galėtų atnešti žalos minėtojo vyskupo valdoms bei pavaldiniams.

Orig.: nežinomas.

Kop.: LM. Kn. 64. L. 99—100.

List książęcia litewskiego Witholta biskupowi miasta derptskiego na wolne przyjeżdżanie mieszczan i kupców po państwach jego dany

In nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Amen.

Nos, Alexander alio nomine Witholdus¹, Dei gratia dux Lithuaniae, castellanus Trocensis ac Luceoriensis etc., notum facimus omnibus Christianifidelibus, quicumque has litteras viderint seu legerint vel audierint, nos bene deliberato animo atque ex sano maturoque consilio Reverendissimi in Christo patris, domini domini Andreae², episcopi Vilnensis, eiusque capituli, nostrorum nobilium Christianorum, boiarorum subditorum ad perpetuae pacis servandae³ cum Reverendissimo in Christo Patre, domino Ditricho⁴, episcopo Derpatensi, ac huius cum capitulo, nobilibus ac subditis necnon cum eiusdem civitate Derpatensi, cum omnibus subditis tam saecularibus, quam spiritualibus cunctisque, qui singulari quadam libertate gaudent,

¹ Vytautas (apie 1352—1430), Kęstučio sūnus, tuo metu jau išsikovojęs faktiško Lietuvos valdovo padėtį.

² Andrius (...—1398), pranciškonas, pirmasis Vilniaus vyskupas (1387—1398).

³ Taip rankr., nors čia aiškiai trūksta prielinksnio ad valdomo žodžio (gal rationem?).

⁴ Dytrichas iš Damerau, Tartu vyskupas (1378—1400).

negotiatoribus foedus misisse hac lege ac conditione, ut nos omnesque nostrae Christianae professionis tam spirituales, quam saeculares homines cum omnibus terris ac subditis nostris ac illis etiam, qui⁵ nobiscum unum sentiunt, una cum suprascripto episcopo eiusque successoribus, capitulo atque nobilibus necnon cum civitate Derpatensi eiusque civibus ac mercatoribus, qui⁶ singulari quadam⁷ libertate gaudent, quodcumque in nostrum⁸ vel horum commodum fuerit, pro posse nostro facere simus obstricti. Propterea liberum erit omnibus nobilibus et ignobilibus, civibus et negotiatoribus, spiritualibus ac saecularibus nostras terras pacifice peragrare, non secus ac nostris promittimus, et illis praecipue, qui divina afflante gratia Christi sunt cultores. Insuper non erit nobis liberum aliquod foedus inire cum principibus, magnatibus, regnis, terris, provinciis et nationibus seu saecularibus, seu spiritualibus⁹—[quod ipsius saepenotati domini episcopi]⁹ terris et subditis damnum aliquod possit inferre. Hos omnes superinscriptos articulos nos, Alexander, dux Lithuaniae, ac nos, Andreas, episcopus Vilmensis, nostrumque praefatum capitulum, pro nobis nostrisque haeredibus ac successoribus nostris, nobilibus, boiaris, civitatibus, terris et subditis omni fraude excepta pro ratis ac firmis habere in perpetuos annos bona fide promittimus ac in huius foederis manifestius evidentiusque testimonium et propter meliorem futurarum rerum securitatem nos, Alexander, dux Lithuaniae, et nos, Andreas, episcopus Vilmensis, cum superius nominato capitulo, pro se suisque haeredibus et successoribus et nos, Michael alio nomine Mingalo¹⁰, et¹¹—dom sti¹¹ ¹²—Bratastae Domissae¹², Andreas alio nomine Gastoltus¹³, et nos, Menemken¹⁴, Albertus alio nomine Monwid¹⁵, et¹⁶—[nos, advocatus et consules]¹⁶ civitatis¹⁷ Vilmensis,

⁵ Rankr. quae.

⁶ Rankr. eiusque.

⁷ Rankr. quomodo.

⁸ Rankr. nostra. *Jei šis žodis perrašytas teisingai, tada turėtų būti comoda.*

⁹⁻⁹ *Taip kitame dokumente.*

¹⁰ Rankr. Nmigem, ar Nmigom. *Taip kitame dokumente. Mingaila (mirė po 1413 m.), Gedgaudo sūnus, pirmą kartą dokumentuose paminėtas 1387 m. kaip Ašmenos seniūnas, paskutinį—1413 m. kaip Vilniaus pilininkas; artimas Vytauto bajoras ir bendražygis.*

¹¹⁻¹¹ *Taip rankr. (virš („m“ titlas). Čia greičiausiai neatidžiai pakartotas tolesnis Domissae ar Domiszae.*

¹²⁻¹² *Taip rankr. (galima perskaityti ir Domiszae). Čia paminėtas Vytauto bajoras Bratoša minimas 1398—1404 metų dokumentuose. Forma Domissae, greičiausiai slepia jo kilimo vietą—de Mysz (žr.: Ochmański J. Vitoldiana: Codex privilegiorum Vitoldi magni ducis Lithuaniae 1386—1430. Warszawa—Poznań, 1986. S. 74).*

¹³ *Goštautas, tikriausiai prie Veliuonos 1364 m. žuvusio žemaičių (ar lietuvių) bajoro Goštauto sūnus, pirmą kartą dokumentuose paminėtas 1387 m. kaip Vilniaus seniūnas, paskutinį—1404 m. (be pareigų).*

¹⁴ *Taip rankr. Toks asmuo nežinomas. Čia greičiausiai vėl įsivėlusį klaidą. Remiantis antrosios kopijos ta pačia vieta, manytina, kad turėjo būti Andreas alio nomine Gostoltus de Manibus(?).*

¹⁵ Rankr. Momicz ar Memonicz. *Taip kitame dokumente. Manivydas (mirė 1423—1425 m.), pirmą kartą dokumentuose paminėtas 1387 m., nuo 1396-ųjų ėjo Vilniaus seniūno, nuo 1413-ųjų—vaivados pareigas; vienas artimiausių Vytauto bendražygių.*

¹⁶⁻¹⁶ *Taip kitame dokumente.*

¹⁷ Rankr. civistatisy ar civistatissii.

nostra sigilla his litteris affiximus¹⁸. Datum, scriptum in Merez, feria secunda proxima ante¹⁹ festum Penthecostes, anno ab orbe redempto²⁰ [millessimo trecentesimo nonagesimo sexto]⁻²⁰.

Concordat haec copia cum vero originali,
ego, Hieronimus Almusy, notarius,
et attestor manu propria.

Tartu. 1539.VI.26[?] ¹.

Tartu burmistro bei miesto tarybos narių raštas, kuriuo jie prašo Vilniaus vyskupo Jono leisti pirkliams netrukdomai keliauti Lietuvos keliais iki Tartu miesto ir patvirtinti su kunigaikščiu Vytautu sudarytąją amžinosios taikos sutartį, kurios kopiją prideda prie siunčiamo rašto.

Orig.: nežinomas.

Kop.: LM. Kn. 64. L. 100—101.

List od miasta Derptu do ks. biskupa wileńskiego

Reverendissimo in Christo Patri ac Illustrissimo Principi, domino domino Ioanni², Dei gratia episcopo Vlnensi et domino, domino nostro clementissimo.

Reverendissime in Christo Pater ac Princeps Illustrissime. Post commendationem obsequentissimorum servitiorum in gratiam Reverendissimae Paternitatis Tuae plurimam a Deo Optimo Maximo salutem cum omnium bonorum incremento.

Reverendissime Pater. Tuae Reverendissimae Paternitati mittimus hisce litteris nostris inclusam veram et fide dignissimam copiam epistulae quam diligentissime sigillis certis munitae, etiam atque etiam humillime petentes, ut hanc benigno animo accipiat et perlegat nosque secundum contenta illius epistulae copiae, ut Christianos decet, conservet³ ac iuxta vim et seriem eiusdem per vias publicas Lithuaniae iuxta veterem consuetudinem Poloniae atque Lithuaniae usque ad civitatem Derpatensem in libera mercatorum negotiatione absque omni impedimento iter facere una cum Sacrae Regiae Maiestatis Tuaeque Reverendissimae Paternitatis subditis clementer permittat, ac insuper illud perpetuae pacis foedus cum du-

¹⁸ Apibendrinami visas šio gabaliuko konjektūras, aiškumo dėlei pateiksime tokį galimą originalo variantą: /.../ et nos, Michael alio nomine Mingalo, Bratosza de Mysz, Andreas alio nomine Gastoltus de Manibus (?), Albertus alio nomine Monwid, et nos, advocatus et consules civitatis Vlnensis, nostra sigilla his litteris affiximus.

¹⁹ Rankr. om su titlu virš „m“.

²⁰⁻²⁰ Taip kitame dokumente.

¹ Zr. įžanginį straipsnį.

² Jonas (1499—1538), Žygimanto Senojo ir Kotrynos Ochstat Telniczankos nesantuokinis sūnus. Vilniaus (1519—1536), Poznanės (1536—1538) vyskupas.

³ Rankr. conservent.

ce Witoldo⁴ ac praedecessoribus Reverendissimae Paternitatis, Andrea⁵,
piae memoriae episcopo Vilnensi, initum in argumento omnis boni con-
firmet⁶. Quapropter Reverendissimam Paternitatem Tuam iterum atque
iterum humiliter rogamus, ut nostra haec negotia sereno ac placido⁷ animo
suscipiat et per harum litterarum nuntium nobis dignetur reddere⁸, ut
certi simus, quid nobis agendum. Conabimur tam ingens collatum in nos
beneficium⁹— ns sins [?] magno foenoreque in corpore incolumem con-
servet⁹, dies noctesque ex animo precamur. Datum Derptae in Livonia,
feria quinta post festum Sancti Ioannis Baptistae, anno salutis humanae
1539¹⁰.

Proconsul cum consulibus
civitatis Derpatensis

Merkinė. 1396.V.15.

*Lietuvos didysis kunigaikštis Vytautas sudaro amžinosios taikos su-
tartį su Tartu vyskupu Dytrichu, kapitula, Tartu miestiečiais bei vokiečių
pirkliais, įsipareigodamas visomis išgalėmis jų labui jos laikytis, leisdamas
vokiečių pirkliams laisvai prekiauti su savo pavaldiniais ir pasižai-
dėdamas nesusaistyti savęs kokia nors sutartimi su kitais valdovais, kuri
galėtų atnešti žalos minėtojo vyskupo pavaldiniams.*

Orig.: nežinomas.

Kop.: LM. Kn. 64. L. 101—102.

**Postanowienie przymierza i pokoju wieczystego księżęcia Witholda z
ks. biskupem derptskim i z mieszczany derptskiemi i ze wszystkimi pod-
danemi tak duchownego, jak i świeckiego stanu**

Nos, Alexander

In nomine Sanctae et Individuae Trinitatis. Amen.

Nos, Alexander Witoldus¹, Dei gratia magnus dux Lithuaniae et domi-
nus Trocensis ac Luceoriensis, significamus tenore praesentium mediante
omnibus ac singulis Christicolis, praesentes visuris, lecturis vel auditoris,
nos bene meditato animo atque² ex certa scientia et consilio Reverendissimi
in Christo Patris et domini Andreae³, episcopi Vilnensis eiusque capituli ac

⁴ Zr. 1-q pirmojo dokumento nuorodą.

⁵ Rankr. Andrea. Zr. 2-q pirmojo dokumento nuorodą.

⁶ Rankr. confirmet.

⁷ Rankr. nostri placido.

⁸ Rankr. reudare ar rendere. Pateikta konjektūra (gali būti ir RESPONDERE).

⁹⁻⁹ Taip rankr.

¹⁰ Taip rankr. Zr. įžanginį straipsnį.

¹ Zr. 1-q pirmojo dokumento nuorodą.

² Rankr. de qua. Pateikta konjektūra.

³ Zr. 2-q pirmojo dokumento nuorodą.

etiam nobilium ⁴ Christianorum ⁵⁻ et militum ⁻⁵ domini nostri misisse, pepigisse certum ac perpetuis temporibus duraturum foedus harum vigore litterarum cum Reverendissimo in Christo Patre et domino Ditricho ⁶, episcopo Derpatensi, et cum venerabili capitulo militibusque eo missis, necnon civibus civitatis Derpatensis ac omnibus suis ⁷ subditis tam spiritualibus, quam saecularibus atque etiam eiusdem ⁸ mercatoribus nationis et linguae Germanicae, quia scilicet ⁹⁻ ne si civibus ⁻⁹ omnibus nostris tam spiritualibus, quam saecularibus Christianam religionem profitentibus, nec non cum omnibus universis et singulis nostra caussa factoris ¹⁰ praescripti domini episcopi eiusque successorum et capituli totiusque nobilitatis, necnon civitatis Derpatensis atque eius vicerektorum ¹¹ Germanorum subditorumque ipsius domini episcopi utilitate commodoque et honore pro possibilitate nostra augeri tuerique tenebimur, pari modo debebunt omnes domini episcopi Derpatensis subditi, cuiuscumque conditionis fuerint, quemadmodum et creditum, servare in perpetua tempora. Licebit etiam mercatoribus societatis Germanicae cum subditis nostris libere mercari, quos nos in omnibus tueri ac defendere tenebimur eisdemque prout et nostris de debita iustitia prospicere, utpote his, qui divina favente benignitate Christiani sunt. Praeterea non debemus cum quibusvis principibus vel dominis terrisque vel populis tam spiritualibus, quam saecularibus aliquo ¹² nomine foedus inire, quod ipsius saepenotati domini episcopi subditis incommodum adferre possit. Quae omnia praescripta promittimus nos, Alexander Vitoldus atque Andreas episcopus et capitulum eius, pro nobis posteritateque nostra et successoribus una cum nobilitate totaque militia nostra civitatibusque et totius domini nostri subditis firmiter ac inviolabiliter procul omni dolo in perpetuum observaturos esse. In quorum evidentius testimonium et fidem, maiorem futuris temporibus securitatem nos, Alexander Witholdus, praenominatus magnus dux Lithuaniae, pro nobis et successoribus nostris sigillum meum, nos, Andreas, episcopus Vilnensis, et capitulum, nos, Michael alias Mingalo ¹³, nos, Jan ¹⁴ Barthoszkowicz de Musa, Andreas Gastoldt de Manibus ¹⁵ et Albertus Monwid de Wischna ¹⁶, milites, et nos, advocatus et consules civitatis Vilnensis, sigilla nostra hisce nostris litteris appendimus. Actum et datum in Merez, die Lunae ante festum Penthecostes proxima, anno Domini millesimo trecentesimo nonagesimo sexto.

Concordat haec copia cum vero originali, quod ¹⁷⁻ ego, Iohannes, notarius ⁻¹⁷, attestor manu propria.

⁴ Rankr. nobilibus.

⁵⁻⁵ Rankr. militibus et. *Pateikta konjektūra.*

⁶ Zr. 4-q pirmojo dokumento nuorodą.

⁷ Taip rankr.

⁸ Taip rankr.

⁹⁻⁹ Taip rankr. (prieš ne virš eilutės trys smulkutės neįskaitomos raidės).

¹⁰ Po šio žodžio dar turėjo būti koks nors prielinksnis (pavyzdžiui, pro).

¹¹ Rankr. vicerektoribus.

¹² Rankr. alioque.

¹³ Zr. 10-q pirmojo dokumento nuorodą.

¹⁴ *Rankr. jam. Žr. 12-ą pirmojo dokumento nuorodą.*

¹⁵ *Taip rankr. Žr. 13-ą pirmojo dokumento nuorodą.*

¹⁶ *Taip rankr. Žr. 15-ą pirmojo dokumento nuorodą.*

¹⁷⁻¹⁷ *Rankr. Iohannes ego (parašyta virš eilutės) notarius.*

Trumpai apie autorių

Darius Antanavičius (g. 1969 m.), Lietuvos istorijos instituto Archeografijos skyriaus archeografas. Tyrinėjimų sritis — Lietuvos Metrikos lotyniškieji tekstai, Lietuvos lotyniškoji raštija.